

Inclusievekinderopvang, ook in coronatijden

Het voorbije jaar was een pittig exemplaar. Zowel het virus als de daaruit voortvloeiende coronamaatregelen zorgden voor ongeziene uitdagingen. Wat is de impact van de maatregelen op ouders van kinderen met extra zorgbehoeften, die kiezen voor inclusieve kinderopvang? Hoe kunnen we er vanuit de opvang mee voor zorgen dat niemand uit de boot valt? We praten met Astrid Winderickx, projectmedewerker bij Steunpunt voor Inclusie.

TEKST
LIEN VAN LAERE
FOTO'S
CAROLINE BOUDRY

Astrid Winderickx: 'Ouders voor Inclusie en Steunpunt voor Inclusie verzamelden van maart tot november 2020 getuigenissen over de impact van de coronamaatregelen op ouders die kiezen voor inclusie. We kregen de verhalen uit eerste hand via ouders en via trajecten die we ondersteunen in scholen, kinderopvang en vrijetijdsorganisaties. De alarmerende signalen die we te horen kregen, bundelden we in een nota.

Enerzijds om ouders die kiezen voor inclusie een heldere stem te geven in het debat. Anderzijds om handvatten te bieden vooral aan wie ondersteunend kan en wil zijn in het bouwen aan een meer inclusieve maatschappij.'

Coronamaatregelen zetten ouders onder druk

Astrid: 'Het is tijdens deze crisis een hele uitdaging om optimale leer- en ontwikkelingskansen te blijven bieden aan kinderen. De maatregelen vragen om een continue reorganisatie. We schakelen tussen codes, ouders moeten (tele)werken en het is zoeken naar wat binnen de beperkingen nog wél kan. Ouders van kinderen met extra zorgbehoeften die kiezen voor inclusie, staan onder extra grote druk om alle borden in de lucht te houden. Een groot deel van het ondersteuningsnetwerk viel het voorbije jaar weg, waardoor veel ouders het gevoel hadden er plots alleen voor te staan.

Contact met grootouders en andere ondersteuningsfiguren was niet meer mogelijk, therapieën en professionele ondersteuningsvormen werden on hold gezet, toegang tot de kinderopvang of school was niet vanzelfsprekend meer. In plaats van extra ondersteuning in deze uitdagende periode, moesten de ouders het juist met minder doen.'

'Inclusie vraagt veel voelsprieten, in de eerste plaats van de ouders, die hun kind door en door kennen. Kan je bij uitvallende medewerkers in de opvang je kind toevertrouwen aan een vervanger die het kind en zijn behoeften niet kent? Hoe laat je een kind wennen, of hoe wissel je broodnodige informatie uit als je als ouder plots niet meer in de opvang binnen mag? Of wat als je vanuit de opvang hoort: 'Sorry, het lukt ons niet om de zorg voor je kind er nog bij te nemen. Er is een gezegde: *It takes a village to raise a child*.' Voor kinderen met extra zorgbehoeften is dat nog meer het geval. Als de zorg voor het kind plots een individuele verantwoordelijkheid wordt, ontstaat een zeer grote druk op het gezin. Uiteraard hebben de ouders veel begrip voor de uitzonderlijke situatie. De vraag is: hebben we ook voldoende begrip voor hen? En hoe kunnen we samen een stuk tegemoetkomen aan hun behoeften?'

Zo kunnen we het verschil maken

- **Luisterende houding**: Deze periode vraagt dat we onze ogen en oren openhouden voor wat leeft bij alle betrokkenen, ook – en zeker – deze in een kwetsbare positie. Regelmatig eens vragen hoe het gaat met de ouders, of het nog lukt en of je ergens iets kan betekenen, maakt een wereld van verschil. Het zit hem echt in kleine dingen. Gewoon al even gehoord worden is zo betekenisvol.
- **Maatwerk**: Het is belangrijk dat we flexibel zijn in onze ondersteuning en blijven zoeken naar werkende, redelijke aanpassingen waar mogelijk.
- **Uitnodigend zijn**: Hoe kunnen we ouders blijven verwelkomen en de communicatielijnen openhouden? Hoe kunnen we het wegvallen van informele communicatiemomenten opvangen? Een spontaan berichtje of telefoontje wordt erg gewaardeerd. Veel ouders durven zelf de stap niet te zetten om een behoefte te uiten, omdat ze weten hoe zwaar deze periode op iedereen weegt.
- **Samen mogelijkheden zoeken**: Ouders willen vooral voelen dat ze er niet alleen voor staan. Kunnen we samen met hen naar oplossingen blijven zoeken, ook als die niet direct voorhanden lijken? Hoe kan het voorzien van kwalitatieve opvang een gedeeld verhaal blijven? Wat kan nog wél?

→

Coronamaatregelen zetten inclusie onder druk

Astrid: ‘Tijdens de crisis merkten we dat de plaats van kinderen met bijzondere behoeften plots opnieuw in vraag werd gesteld. Zowel in scholen als in de opvang ondervonden ouders dat ondersteuning niet meer gezien werd als een recht, maar als een gunst. Op heel wat plaatsen werd omwille van de hoge druk teruggegrepen naar de oude regelgeving rond draagkrachtafweging. Heel wat zaken die doorheen de jaren geduldig waren opgebouwd, leken razendsnel weer van de kaart geveegd. Dat kwam voor veel ouders hard aan. Ze misten transparante samenwerking, duidelijke afspraken en inzicht in de werking en hoe er ondersteund kan worden. Als je plots zonder overleg hoort dat je kind alleen nog maar op woensdag welkom is – de minst drukke dag – is dat echt een klap.

Ook het opstarten van nieuwe samenwerkingen kwam onder druk te staan. Hoe schrijf je een kind met zorgbehoeften in zonder overleg? De keuze voor inclusie moet sowieso al vaak verdedigd worden en nu is dat nog meer het geval. Wie wil de extra zorg voor je kind er nog bijnemen als iedereen sowieso al onder druk staat? Ouders kregen het voorbije jaar soms zelfs geen antwoord op mails. Hoe kunnen ze een inclusief parcours starten als ze bij de eerste horde al geen gehoor vinden?

Waar wel online overleg mogelijk is, is het moeilijk de sfeer aan te voelen en in te schatten of mensen effectief ruimte voelen voor de zorgbehoefte van je kind. De voelsprieten vallen in zo’n setting wat weg.

Kan een kind inclusief starten, dan is extra hulp bij de opstart echt welkom om samen een goede start te maken en kwalitatieve zorg te garanderen. Door de strenge regelgeving was de aanwezigheid van derden moeilijk, waardoor het opstarten vaak werd uitgesteld. Sommige ouders kozen er daarom voor hun eigen job on hold te zetten.’

Zo kunnen we het verschil maken

- **Inclusiegericht blijven werken**: Het is belangrijk inclusie centraal te blijven stellen, ook in uitdagende tijden waarin we snel moeten schakelen.
- **Oplossingsgericht werken**: Deze periode vraagt meer dan ooit om samenwerking, creativiteit en het inzetten van onze oplossingsgerichte vaardigheden.
- **Redelijke aanpassingen blijven voorzien**: Evenwaardig overleg is daarbij meer dan ooit belangrijk.

Coronamaatregelen zetten kwaliteit onder druk

‘De coronamaatregelen zorgden ervoor dat de kwaliteit van het ouderschap onder druk kwam te staan. Van ouders werd verwacht dat ze plots kinderbegeleider, therapeut en/of juf werden, vaak in combinatie met hun werk en met andere kinderen in huis.

Ook het garanderen van kwalitatieve zorg en opvang stonden onder druk. Als tijdens een lockdown alle kine en andere therapie wegvalt, is dat voor sommige kinderen een kleine ramp. Kleine vragen of moeilijkheden die normaal gezien in de dagelijkse uitwisseling tussen ouders en opvang samen vlot opgelost worden, werden tijdens de crisis ook vaak pas aangekaart wanneer het probleem al geescaleerd was. Het informeel uitwisselen van tips en handvatten viel weg. Door het wegblijven van extra ondersteuners kwam er ook meer druk op de verzorgers. Het samen dragen van de zorg en het als team inzetten op een optimale ontwikkeling worden in deze tijden erg bemoeilijkt.

Ook hier spraken de ouders vooral de wens uit om als evenwaardige partner betrokken te blijven worden bij het beslissingsproces. Is het gezien de fysieke kwetsbaarheid van een kind effectief veiliger dat een kind thuisblijft? Wat denkt de eigen arts daarover? Het is belangrijk dat zulke beslissingen niet eenzijdig, maar samen met de ouders genomen worden. Zij kennen hun kind uiteindelijk het best.’

Zo kunnen we het verschil maken

- **Kritisch kijken**: Deze tijd vraagt van ons om doordacht en creatief te blijven handelen en de bestaande praktijk in vraag te durven stellen, ook met aandacht voor de impact van de maatregelen op ouders en kinderen.
- **Evalueren en durven bijsturen**: Wat loopt goed en wat minder goed? Waar kunnen we aanpassingen doen? Hoe kunnen we de stem van de ouders blijven meenemen?

Coronamaatregelen geven ook perspectief

‘Op de digitale inclusiedag 2020 werd duidelijk dat de coronatijd niet alleen met negativiteit gepaard gaat. Er waren ook hoopvolle en positieve verhalen. Bijvoorbeeld over hoe een multidisciplinair overleg in het leven werd geroepen, omdat de behoefte echt hoog was. Online is zoiets soms makkelijker te organiseren dan live. De ouders ondervonden plots wat een rijk netwerk ze om zich heen hadden. Iedereen tegelijk zien meedenken, gaf hen veel steun.

Andere ouders gaven aan dat het brengen en ophalen van hun kind op een afgesproken tijdstip voor houvast zorgde. Het gaf hen net meer ruimte om even informeel uit te wisselen, omdat ze de enige aanwezige ouders waren. Dat was vooral van toepassing in de grotere opvangvoorzieningen en werd als zeer positief ervaren.’

Zo kunnen we het verschil maken

- **Sterktegericht werken**: Hoe kunnen we onze eigen mogelijkheden en die van anderen leren zien en inzetten om samen het verschil te blijven maken voor elk kind?
- **Kwaliteitsvol werken**: Inclusief werken is een sterke motor voor kwalitatieve opvang. Het leert ons doelgericht en verbindend samenwerken, evalueren en bijsturen.

MEER WETEN?

Steunpunt voor Inclusie is een project van Ouders voor Inclusie dat bestaat dankzij steun van het Departement Gelijke Kansen en Onderwijs. Het Steunpunt ondersteunt en versterkt ouders bij het in handen nemen van hun inclusietraject. De organisatie informeert ouders over hun rechten en mogelijkheden. Ook bij specifieke vragen vanuit de kinderopvang denkt het Steunpunt graag mee, steeds in samenspraak met de ouders.

Zie www.oudersvoorinclusie.be voor meer informatie en praktische, ondersteunende tools.